

‘Quickscan ecologisch onderzoek uitbreiding woonwijk Easterwierrum’

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van natuurwet-
en regelgeving*

– 17 januari 2006 –

COLOFON

Titel: 'Ecologisch onderzoek uitbreiding woonwijk Easterwierrum'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: Lit(02)_281105

Status: Eindrapport

Datum: 17 januari 2006

Auteurs: ing M. van der Sluis en drs E. de Vries

Veldonderzoek: ing M. van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Littenseradiel
Contactpersoon: Dhr. S.F. Overdijk

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Provinciaal beleid.....	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora.....	5
3.3	Zoogdieren.....	5
3.4	Broedvogels.....	6
3.5	Amfibieën en reptielen.....	7
3.6	Vissen	7
3.7	Ongewervelden.....	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlagen

I		Soortenlijst
II		Inventarisatiekaart
III		Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In verband met plannen voor uitbreiding van een woonwijk aan de noordzijde van de kern Easterwierrum is, in opdracht van de gemeente Littenseradiel, ecologisch onderzoek uitgevoerd door Ecogroen Advies. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een eenmalig veldbezoek op 21 december 2005 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat zij geen significant negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrictlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten, PEHS of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat uit grasland. Aan de zuid- en westzijde liggen watergangen.

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen/ te verwachten;
- Het plangebied vormt mogelijk beperkt foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis en Laatzvlieger. Binnen het te bebouwen gebied ontbreken verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes;
- Verspreid in het onderzochte plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, licht beschermde zoogdiersoorten aangetoond. Geschikt leefgebied voor strikt beschermde muizensoorten als Waterspitsmuis ontbreekt in het plangebied;
- Het plangebied vormt beperkt broedgebied voor vogels als Wilde eend, Meerkoet en Waterhoen. Binnen de invloedssfeer van de uitbreidingslocatie komen mogelijk weidevogels als Grutto en Tureluur tot broeden;
- De licht beschermde amfibieënsoorten Meerkikker, Middelste groene kikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander zijn aangetoond of te verwachten;
- In de watergang aan de westzijde van het plangebied is de strikt beschermde Bittervoorn (FF-wet lijst 3) aangetroffen;
- Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelde dieren aangetoond of te verwachten.

Vrijstelling en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is voor de aangetroffen en te verwachten beschermde amfibieën en kleine landzoogdieren niet noodzakelijk;
- Ook voor Bittervoorn is het aanvragen van ontheffing niet noodzakelijk, mits negatieve effecten op deze soort voorkomen kunnen worden. Dit is mogelijk door het watermilieu van de watergang aan de westzijde van het plangebied te ontzien en eventueel weg te pompen zuurstofarm grondwater te lozen op de watergang aan de zuidzijde van het plangebied;
- Werkzaamheden aan/ nabij de oevers van de waterpartijen dienen buiten het broedseizoen (15 maart–15 juli) opgestart te worden, maar mogen doorlopen tot in het broedseizoen indien voldoende afstand tot broedlocaties bewaard wordt;
- Voor de in het plangebied voorkomende beschermde landzoogdieren wordt als belangrijkste mitigerende maatregel fasering in tijd genoemd. Schade is –indien de planning van activiteiten dit toelaat – te minimaliseren door het bouwrijp maken van het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode augustus – februari, waarbij de maanden september en oktober de voorkeur hebben;
- Ook wordt geadviseerd –indien de planning van activiteiten dit toelaat – werkzaamheden aan oevers van watergangen in de maanden september en oktober uit te voeren om de schade aan amfibieën te minimaliseren.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Littenseradiel heeft EcoGroen Advies BV verzocht een ecologisch onderzoek uit te voeren ten behoeve van woningbouw te Easterwierrum.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de thans geldende regelgeving in het kader van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Begrenzing van het plangebied

De locatie ligt direct ten noorden van de bestaande kern van Easterwierrum. Het onderzochte gebied is in figuur 1 aangegeven.

Figuur 1: Topografische kaart met de locatie van het plangebied (aangegeven met de rode cirkel). (Bron: Topografische Dienst Emmen)

Het plangebied is circa 1 hectare groot en bestaat op dit moment uit grasland. Aan de west- en de zuidzijde liggen twee brede watergangen. De kwaliteit van de watergang aan de zuidzijde is vrij slecht door (industriële) lozingen en uitwerpselen van (tamme) ganzen en eenden. De watergang aan de westzijde heeft een goede waterkwaliteit.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek (21 december jl.), beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om eventueel tot een ontheffingsverlening in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

Als toetsingskader is de huidige werking van de Flora- en faunawet toegepast, dus inclusief de belangrijke wetswijziging zoals die sinds 23 februari 2005 van kracht is. De aandacht is zodoende uitgegaan naar het voorkomen van beschermde soorten met een accent op de soorten uit de zwaardere beschermingsregimes (Lijst 2 en 3).

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. Globaal zijn er drie verschillende typen beschermde gebieden te onderscheiden, elk met een eigen beschermingsregime:

- Gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998;
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS);
- Natuur buiten de EHS (provinciaal natuurbeleid).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd. Het begrip 'externe werking' is voor Habitatrictlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden nader toegelicht in Bijlage III van het rapport.

In de onderstaande paragrafen wordt ingegaan op de eventuele effecten die de geplande ontwikkelingen kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Europese Habitatrictlijngebieden

In de nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Habitatrictlijngebieden. Habitatrictlijngebied 'Alde Feanen' ligt op een afstand van ca.10 kilometer.

Het gebied kwalificeert zich voor kalkhoudende moerassen, vochtige heide, voedselrijke meren met specifieke vegetatie, blauwgrasland, veenbossen en overgangs- en trilveen. Daarnaast kwalificeert het gebied zich voor de soorten Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Noordse woelmuis en Meervleermuis.

- *Gezien de afstand en aard van de beoogde ingrepen zijn, als gevolg van de realisatie van de ruimtelijke ingrepen, geen negatieve effecten op de natuurwaarden van het habitatrictlijngebied te verwachten.*

Vogelrichtlijngebieden

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Vogelrichtlijngebieden. Vogelrichtlijngebied 'Sneekerveer/Goengarijpster Poelen en Terkaplesterpoelen' ligt op een afstand van ruim 6,6 kilometer. De kwalificerende soorten zijn Kolgans, Brandgans, Smient, Kemphaan (broedvogel én trekvogel). Daarnaast zijn Aalscholver, Kleine Rietgans, Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Slobeend, Porseleinhoen (broedvogel), Kwartelkoning (broedvogel), Meerkoet, Goudplevier, Kievit, Kemphaan (broedvogel), Kemphaan, Grutto, Wulp en Rietzanger (broedvogel) belangrijke soorten die de begrenzing van het gebied bepalen.

- *Gezien de afstand en de aard van de beoogde ingrepen worden geen negatieve effecten op de kwalificerende vogelsoorten verwacht.*

Beschermde Natuurmonumenten

Het plangebied ligt niet in of nabij een beschermd natuurmonument. Beschermde natuurmonument 'Tuskensleatten' (onderdeel van Habitat- en vogelrichtlijngebied 'Alde feanen') ligt op een afstand van 13,6 kilometer.

- *Gezien de grote afstand tot het plangebied en de aard van de ingreep zullen de kenmerken van deze natuurmonumenten niet aangetast worden.*

2.3 Provinciaal beleid

Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS)

Het plangebied ligt ca. 3500 meter ten zuidoosten van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur die zich aan de westzijde van Mantgum bevindt. De EHS bestaat hier uit vochtig, open weidegebied met brede watergangen.

- *De uitbreiding van de woonwijk zal niet tot gevolg hebben dat er een ontwaterende, vermestende, verzurende werking zal plaatsvinden op de EHS. Het functioneren van de EHS zal derhalve niet significant aangetast worden.*

Natuur buiten de EHS

Het plangebied behoort niet tot Natuur buiten de PEHS. In de nabijheid liggen ook geen gebieden die behoren tot 'Natuur buiten de PEHS'.

- *Er is geen sprake van aantasting van 'Natuur buiten de PEHS'.*

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het onderzoeksgebied is op 21 december 2005 onderzocht. Daarbij zijn voor zover mogelijk de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, vissen, reptielen en ongewervelden (met name mieren, vlinders en libellen). Er is bovendien zorgvuldig gekeken naar mogelijk aanwezige soorten op basis van terreinkenmerken en verspreidingsgegevens (zie: 'Geraadpleegde bronnen').

Op basis van de verzamelde informatie is een goed beeld verkregen van de soortensamenstelling in het terrein en de directe omgeving daarvan.

Hieronder worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten (zie ook soortenlijst bijlage I en inventarisatiekaart bijlage II). De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.2 Flora

Flora

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten (Rode Lijst) aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid zijn ook geen (wilde) beschermde of Rode Lijstsoorten te verwachten.

Vegetatie

De aangetroffen vegetatie is onder te verdelen in verschillende oecologische groepen. De meest kenmerkende groepen zijn in de onderstaande tekst weergegeven:

- Oecogroep 1, Onkuiden (o.a. Straatgras, Engels raaigras en Vogelmuur);
- Oecogroep 4a, Planten van voedselrijke wateren (o.a. Grof hoornblad en Smalle waterpest);
- Oecogroep 4c, Planten van voedselrijke oevers (o.a. Liesgras en Grote egelskop);
- Oecogroep 8b, Planten van voedselrijke zomen (o.a. Grote brandnetel, Hondsdraf en Fluitenkruid);

→ *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.*

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (strikt beschermde soortgroep) aangetroffen in het plangebied. Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het plangebied ook niet te verwachten, vanwege het ontbreken van bomen en bebouwing.

Vanwege het ontbreken van geschikte geleidende structuren zoals bosclementen of bebouwing zijn er geen vliegroures voor vleermuizen aanwezig. Wel zijn mogelijk foeragerende vleermuizen als Gewone dwergvleermuis en Laativlieger te verwachten.

Met de komst van woningen en bijbehorende tuinen zal de structuurvariatie binnen het plangebied toenemen. Hierdoor zal het gebied aan kwaliteit voor vleermuizen winnen, onder meer omdat de foerageermogelijkheden zullen toenemen.

- *Schade aan vleermuizen is niet te verwachten en een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende en mitigerende maatregelen is voor vleermuizen niet aan de orde.*

Overige zoogdieren

Van de landzoogdieren is de aanwezigheid van de beschermde soorten Aardmuis, Gewone bosspitsmuis, Mol, Veldmuis, Huisspitsmuis, Bosmuis Aangetoond/ te verwachten. Daarnaast zijn de niet beschermde Bruine rat en Muskrat aangetroffen.

Geschikt leefgebied voor strikt beschermde muizensoorten als Waterspitsmuis (rijk begroeide watergangen) ontbreekt binnen het plangebied.

Voor schade aan hierboven genoemde soorten geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 t/m 12 uit de Flora- en faunawet. Omdat bovenstaande soorten algemeen voorkomen en in het plangebied en in de omgeving van het plangebied voldoende geschikt leefgebied resteert, zal hun 'gunstige staat van instandhouding' bovendien niet in gevaar komen.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en licht beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde.*

Schade aan deze zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door het plangebied bouwrijp te maken buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus).

3.4 Broedvogels

In het plangebied is geen broedgebied (opgaande beplanting) aanwezig voor vogels van bos en struweel. Het broeden van weidevogels op de locatie is eveneens niet aannemelijk, vanwege de nabijgelegen bebouwing en groenstructuren. Mogelijk komen alleen algemeen voorkomende soorten als Wilde eend, Waterhoen en Meerkroet tot broeden in de oevers van de watergangen aan de rand van het plangebied.

Wel is een eventuele uitstralende werking van de woonwijk relevant voor weidevogels.

Voor weidevogels blijkt open ruimte zonder verstoringsbronnen een belangrijke voorwaarde te zijn bij de keuze van hun broedterritorium. Als vuistregel wordt een open ruimte van 300 meter rondom het nest gehanteerd (mondelinge mededeling Rob Vogel, SOVON). Binnen de invloedssfeer rond het plangebied (300 meter) komen mogelijk een beperkt aantal weidevogels tot broeden (o.a. Kievit, Grutto en Tureluur). Zowel Grutto als Tureluur zijn opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten.

Als gevolg van de realisatie van de ruimtelijke ingrepen gaat mogelijk broedgebied van een beperkt aantal (weide)vogels verloren. De gunstige staat van instandhouding komt echter niet in gevaar, aangezien voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn in soortgelijke gebieden in de nabije omgeving.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen derhalve geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn.

Werkzaamheden aan de oevers van de waterpartijen dienen buiten het broedseizoen (15 maart–15 juli) plaats te vinden. Andere werkzaamheden die nesten van vogels verstoren dienen voor 15 maart of na 15 juli gestart te worden of op een afstand van circa 20 meter van nesten verwijderd te blijven.

- *Werkzaamheden aan de oevers van de waterpartijen dienen buiten het broedseizoen (15 maart–15 juli) opgestart te worden, maar mogen onder voorwaarden doorlopen tot in het broedseizoen.*

3.5 Amfibieën en reptielen

Amfibieën

In het plangebied zijn twee licht beschermde amfibieënsoorten aangetroffen, namelijk Bastaardkikker en Kleine watersalamander. Mogelijk zijn ook Bruine kikker, Gewone pad en Meerkikker – drie andere algemeen voorkomende en licht beschermde amfibieënsoorten – in het plangebied te verwachten.

Voortplanting van Bastaardkikker, Kleine watersalamander, Bruine kikker, Gewone pad en Meerkikker is te verwachten in de watergang aan de westzijde van het plangebied en –in mindere mate– in de watergang aan de zuidzijde van het plangebied. Overwintering van Bastaardkikker is aangetoond in de sloot aan de westzijde van het plangebied. Volwassen exemplaren van de Meerkikker, Bastaardkikker en Bruine kikker gebruiken de sliblaag van watergangen als overwinteringsplaats. Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander gebruiken (ook) vochtige ruigtes, strooisellaag van bosschages en ruimten onder bouwmaterialen als overwinteringsgebied.

- *Voor schade aan algemeen voorkomende, beschermde amfibieën als Meerkikker, Bastaardkikker, Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is voor amfibieën niet aan de orde.*

Door werkzaamheden aan oppervlaktewater uit te voeren buiten de voortplantingsperiode van genoemde amfibieën (maart–eind augustus) kunnen effecten geminimaliseerd worden. Effecten op overwinterende amfibieën kunnen geminimaliseerd worden door werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode (november–februari) van de aangetroffen soorten.

Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het onderzoeksgebied. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (natuurloket, RAVON) zijn deze ook niet te verwachten.

3.6 Vissen

Bij het bemonsteren van de wateren in het gebied zijn in de watergang aan de westzijde van het plangebied zes vissoorten aangetroffen: Snoek, Bittervoorn, Tiendoornige stekelbaars, Driedoornige stekelbaars, Blankvoorn en Zeelt. In de watergang aan de zuidzijde van het plangebied zijn alleen Blankvoorn en Tiendoornige stekelbaars aangetroffen.

Bittervoorn is opgenomen op Lijst 3 van de Flora- en faunawet en is daardoor strikt beschermd. Bittervoorn gebruikt de watergang aan de westzijde van het plangebied ook als voortplantingswater, aangezien zowel volwassen als jonge exemplaren zijn aangetroffen.

Aantasting van Bittervoorn kan plaatsvinden wanneer er beïnvloeding plaatsvindt van de watergang aan de westzijde van het plangebied. Ook als het profiel van de watergang en haar oevers behouden blijven, kunnen effecten optreden. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer door de toepassing van bronbemaling, grondwater geloosd wordt op de watergang. Opgepompt grondwater is zuurstofarm en vaak ijzerrijk en kan – indien het gemengd wordt met oppervlaktewater – schade toebrengen aan in het water aanwezige Bittervoorns. Deze vissoort is gevoelig voor zuurstofarme omstandigheden. Om schade aan deze vissoort te voorkomen is het aan te bevelen om het opgepompte water te lozen in de sloot aan de zuidzijde van het plangebied.

- *Schade aan Bittervoorn dient te worden voorkomen. Als schade niet kan worden voorkomen dient voor deze soort een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.*

De paaitijd van Bittervoorn valt in de periode april–juni. Tot en met augustus zijn jonge dieren nog erg kwetsbaar. Werkzaamheden aan de watergangen waar ze voorkomen dienen daarom in ieder geval buiten de periode april–augustus plaats te vinden.

3.7 Ongewervelden

In het plangebied zijn geen beschermde insectensoorten of soorten van de Rode Lijsten aangetroffen/ te verwachten. Geschikte terreinkenmerken voor beschermde insecten zijn meestal beperkt tot natuurgebieden of een specifiek vegetatietype en dergelijke biotoopcondities ontbreken binnen het plangebied. Alleen algemeen voorkomende soorten als Variabele waterjuffer, Gewone oeverlibel, Kleine vos en Klein koolwitje zijn in het plangebied te verwachten.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is hier voor insecten niet aan de orde.*

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen S. *et al.* (1992). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Stichting Uitgeverij KNNV.

Janssen J.A.M. & J.H.J. Schaminée (2004). *Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn*.

Lange, E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). *Zoogdieren van West-Europa*. Uitgegeven door de KNNV.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Nöllert, A. & C. Nöllert (2001). *Amfibieëngids van Europa*. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Natuurloket (www.natuurloket.nl)

OVb (2000). *De Nederlandse Zoetwatervissen. Een eerste kennismaking*.

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl)

SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000*. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey–Nederland, Leiden.

Sparreboom, M. (red) (1981). *De amfibieën van Nederland, België en Luxemburg*. AA Balkema, Rotterdam.

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJST

Soort	Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Geen relevante soorten			
> ZOOGDIEREN			
Aardmuis	Voortplantend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 1
Bruine rat	Voortplantend	Oevers watergangen	-
Gewone bosspitsmuis	Voortplantend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 1
Mol	Voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Muskusrat	Voortplantend	Oevers watergangen	-
Veldmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Lijst 1
Huisspitsmuis	Voortplantend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 1
Bosmuis	Voortplantend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 1
Gewone dwergvleermuis	Foeragerend	Randen plangebied	FFW-Lijst 3/ HR IV
Laatvlieger	Foeragerend	Randen plangebied	FFW-Lijst 3/ HR IV
> (BROED)VOGELS			
Grutto	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Lijst 2,3
Kievit	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Lijst 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 2,3
Tureluur	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Lijst 2,3 / RL4
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 2,3
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oevers watergangen	FFW - Lijst 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend		FFW - Lijst 1 / HR V
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend		FFW - Lijst 1
Kleine watersalamander	Voortplantend en overwinterend (≥ 1)		FFW - Lijst 1
Middelste groene kikker	Voortplantend en overwinterend (≥ 6)		FFW - Lijst 1 / HR V
Meerkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend		FFW - Lijst 1
> VISSSEN			
Bittervoorn	Voortplantend	Watergang westzijde	FFW-Lijst 3/ HR II/ RL3
Blankvoorn	Voortplantend	Watergangen	-
Driedoornig stekelbaars	Voortplantend	Watergang westzijde	-
Snoek	Voortplantend	Watergang westzijde	-
Tienddoornige stekelbaars	Voortplantend	Watergangen	-
Zeelt	Voortplantend	Watergang westzijde	-
> ONGEWERVELDEN			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijsten			

Legenda soortenlijst:

Beschermingsregiem Flora- en faunawet (FFW):

Lijst 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Lijst 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Lijst 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (lijst 3) dan buiten deze periode (lijst 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode Lijsten:

0= Verdwenen; 1= Ernstig bedreigd; 2= Bedreigd; 3= Kwetsbaar; 4= Gevoelig

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART

Ecologisch onderzoek Easterwierrum, gemeente Littenseradiel

INVENTARISATIEKAART VISSSEN EN AMFIBIEËN

LEGENDA

vissen

BiV = Bittervoorn

amfibieën

BK = Bastaardkikker

KW = Kleine watersalamander

● Waarneming vissen en amfibieën

— Begrenzing plangebied

inventarisatie
21-12-2005

concept tek.
27-12-2005

def.tek.
28-12-2005

© ECOGROEN ADVIES BV 2005

0m 60m 300m

BIJLAGE III: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer. De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Artikel 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11:	Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Lijst 1. 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Lijst 2. 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Lijst 3. 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹⁾;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8,9 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de Ffwet vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www9.minlnv.nl 'thema Natuurwetgeving'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹⁾ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Rode lijsten

Naast beschermde soorten wordt aandacht besteed aan het voorkomen van soorten van de Rode Lijst. De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Vogel- en Habitatrichtlijn (externe werking)

De richtlijngebieden – ook wel Speciale Beschermingszones of SBZ genoemd - worden beschermd op grond van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Belangrijk element van artikel 6 is het afwegingskader voor nieuwe activiteiten. Dit afwegingskader bestaat eruit dat nieuwe activiteiten met mogelijk significante gevolgen op hun schadelijkheid voor de natuur moeten worden onderzocht. Voornoemde activiteiten kunnen doorgang vinden als uit een zogenaamde passende beoordeling blijkt dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze externe werking houdt in dat ook activiteiten buiten een richtlijngebied op hun schadelijkheid moeten worden beoordeeld.

Als uit een passende beoordeling blijkt dat een activiteit natuurlijke kenmerken aantast, mag geen toestemming worden verleend tenzij er geen ander alternatief is, er een dwingende reden van groot openbaar belang is en compenserende maatregelen worden getroffen.

Afhankelijk van de waarde waarvoor een gebied is aangewezen en de mate waarin deze waarde beïnvloed wordt door een bepaalde activiteit is er sprake van een significant effect. Of er daadwerkelijk sprake is van een significant effect is afhankelijk van een groot aantal factoren zoals grootte, ligging van het gebied, de aard en de intensiteit van de activiteit, de afstand tot het gebied en de beschermde waarden van het gebied - de zogenaamde kwalificerende soorten en/of habitats.

Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone wanneer het gebied behoort tot de vijf belangrijkste broedgebieden van een soort van Bijlage I, of als in het gebied minimaal 1% van biogeografische populatie van een bepaalde trekvogelsoort (o.a. ganzen en zwanen) herbergt. Habitatrichtlijngebieden kunnen aangewezen zijn voor zowel soorten (in dat geval opgenomen in Bijlage II van de Habitatrichtlijn) als habitats.

Actualiteit: Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna